

СТАНОВИЩЕ

от проф. д. ик. н. Соня Милева-Божанова

Основание за представяне на становище: участие в научно жури, определено със заповед на Ректора на МВБУ № 398/19.12.2018 г. и решение на научното жури от 09.01.2019 г.

Относно: публична защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.9 Туризъм

Тема на дисертационния труд: „Изследване на туристическия потенциал на община Ботевград за устойчиво развитие на дестинацията“

Автор на дисертационния труд: Десислава Иванова Алексова, докторант на самостоятелна подготовка по научната специалност 3.9. „Туризъм“ в Международно висше бизнес училище (МВБУ)

Научен ръководител: проф. Д. ик. н. Соня Милева-Божанова

Представеният за рецензиране дисертационен труд е насочен за публична защита с решение на АС на МВБУ (Протокол № 3 / 28.11.2018 г.) и е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и съгласно Правилника за Прием и обучение на докторанти на МВБУ, Правилника на МВБУ за разкриване на процедура за публична защита в МВБУ, като са спазени всички процедурни изисквания.

1. Кратки биографични данни за докторанта

Десислава Иванова Алексова е родена 23.08.1979 г. в София. Завършва ОКС „бакалавър“ специалност „Туризъм“ и ОКС „магистър“ (2003) специалност „Межданороден туризъм“ Нов български университет, където защитава и „докторска дисертация на НБУ“ с тема „Алтернативен туризъм“ (2006). Има богат преподавателски опит в МВБУ, НБУ и други висши училища в страната. Преминала е редица обучения за повишаване на квалификацията си, като паралелно с това участва в редица специализирани обществени органи, консултативни съвети като развива активна обществена дейност. Доказателства и признание за професионализма в практиката са участието в редица проекти, както и представената референция от И. Гавалюгов, кмет на община Ботевград и отзив от туристическа фирма „Яна тур“, удостоверяващи нейните професионалните ѝ компетенции, умения и опит.

2. Актуалност и структура на дисертационния труд

Темата на дисертацията може да се определи за **актуална** в контекста на регионалното развитие, управление и развитие на дестинацията на локално ниво. Въпросът за управление на дестинацията на най-ниското пространствено ниво е от изключително значение за практиката, още повече за такива общини, които традиционно са неразпознаваеми като туристически и се намират в изключително ранен етап от жизнения си цикъл на развитие.

Обект на изследване е туристическия потенциал на община Ботевград, като предпоставка за развитие на дестинацията на локално ниво. Предмет на изследване е

проучване, анализ и оценка на туристическия потенциал. Темата е безспорна актуална и значима именно поради това, че централно място в докотраската дисертация заема не просто подхода, структурирането на извеждането на модел за управление, но също така широкият спектър от предварителни проучвания и събиране на първична информация, като основа за приоритизиране на туризма на общинско ниво. Това е първото по рода си изследване за територията на община Ботевград.

Основната теза, е дефинирана коректно и адекватно, а именно, че устойчивото развитие на местно ниво е възможно само при системно използване на и прилагане на критериите и показателите за анализ и оценка на туристическия потенциал, ясно дефиниране и следване на стратегическите цели и приоритети за развитие на дестинация Ботевград.

3. Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният за оценка дисертационен труд на докторант десислава Алексова, авторефератът, справката за приносите и научните публикации свидетелстват за целенасочените усилия на автора да изследва туристическия потенциал за устойчиво развитие, конкретно за община Ботевград.

Дисертационният труд е в обем 210 (двеста и десет) страници компютърно набран текст, в т.ч. 39 (тридесет и девет) фигури и 30 (тридесет) таблици, а други 16 (шестнадесет) страници са включените към дисертацията приложения. Структурата на дисертацията включва увод, четири глави, заключение, използвана литература и приложения. Библиографският апарат включва 175 източника, от които 91 източника на кирилица, 46 източника на латиница, 22 нормативни, програмни и стратегически документи и 16 електронни източника.

4. Оценка на научното съдържание, език и стила на изложение

Докторант Деси Алексова си поставя за **цел** да анализира ресурсния потенциал за устойчиво развитие на община Ботевград като въз основа на допълнена и адаптирана методика за туристическо микрорайониране оцени и изведе възможностите на туристическо развитие на дестинацията. Целта има изразено научен характер в частта туристическо микрорайониране и практико-приложен характер на локално ниво и конкретика на дестинацията – община Ботевград.

Изследователската цел е обвързана с четири задачи, разгърнати в четирите глави на дисертационния труд, които включват преглед на теоретичните аспекти, свързани с териториалната система за отдих и туризъм на местно и пространствено равнище, връзките и зависимостите между отделните подсистеми; анализ и оценка на ресурсния потенциал и разработване на туристическа схема за микрорайониране, в т.ч. формулиране на цели и стратегически приоритети за развитие и утвърждаване на Ботевград като туристическа дестинацията.

Може да се приеме, че **използваният инструментариум** е адекватен на проблематиката, базиран на аналитичния и системния подход, комбиниран с такива научноизследователски методи като статистически, диагностичен, количествени (анкетни проучвания) и качествени проучвания (фокус-групи), анализ, синтез, сравнение, индукция и дедукция, ГИС и други.

Стилът на изложението е сравнително стегнат, изказа на места се нуждае от стилистична редакция. В структурно отношение, дисертацията следва логическата връзка от общото към частното, като съдържанието на главите съответстват на формулираните в уводната част задачи.

Литературният обзор по темата включва такива класически автори като Морисън (1985), Бухалис (2000, 2013), Гън (1988, 1994), , Лейпър (1990, 1995), а от българските автори Попова (1984, 1993), Еврев (1999), Бъчваров (1975), Воденска (2006), Маринов (1988, 1991, 2003) и други. Библиографската справка е систематизирана по вид (кирилица, латинеца), по източник в т.ч.

широк набор от нормативни, програмни и стратегически документи, както и електронни източника.

Може да се приеме, че докторант Д. Алексова демонстрира добра осведоменост по въпросите за териториалната система за отдиха и туризма на местно ниво, както и за някои основни постулати за устойчивото развитие и оценка на ресурсния потенциал на дестинационното ниво.

В първа глава, озаглавена „Теоретико-методологически основи на изследването“ се разглеждат концептуалната рамка на устойчивото туристическо развитие, същността и особеностите на проявленията му на местно ниво; върху представяне на методологията за анализ и оценка на туристическия потенциал за устойчиво развитие на местно ниво и основните принципи и подходи към анализа и оценката на туристическия потенциал за устойчиво развитие. Отделено е внимание на въпросите, свързани с туристическото микрорайониране, където може да се идентифицира като приносен теоретичен момент. Направен е сравнителен и критичен анализ на различните модели за устойчиво развитие на дестинацията.

Втора глава е „Проучване и анализ на туристическия потенциал за устойчиво туристическо развитие на община Ботевград“. Представени са основните резултати от проведено собствено авторско проучване на външните и вътрешни фактори, влияещи върху устойчивото туристическо развитие в община Ботевград. Акцентът ѝ е върху изследването и анализа на туристическия потенциал на община Ботевград, който завършва с SWOT анализ на туристическия сектор в община Ботевград.

В трета глава, озаглавена „Резултати от проучването и анализа на туристическия потенциал на община Ботевград за устойчиво туристическо развитие“ се изведени и систематизирани основните резултати от проведени проучвания – анкетни и фокус групи, като са обобщени и резултатите, свързани с основните изводи на заинтересованите страни и потребителските нагласи.

Глава четвърта, озаглавена „Стратегически цели и приоритети за устойчиво туристическо развитие на община Ботевград“ разгърнати обстойно на общо седем параграфа. Основните достойнства в тази глава на дисертацията са разработената схема за микрорайониране и създаване на регионален туристическо продукт, като част от стратегията за устойчиво развитие и утвърждаване на дестинацията.

В заключението се обобщават основни изводи и се излага тяхното отношение към поставената цел и научни задачи. Въз основа на направения анализ в дисертационния труд са изведени общи препоръки за стратегическото устойчиво развитие на община Ботевград. Заключение е кратко, ясно, което до някъде омаловажава основните резултати и приноси моменти.

5. Оценка на научните и научно-приложните приноси на дисертационния труд

В дисертационният труд се съдържат убедителни доказателства за теоретични и практико-приложни резултати, представени като задълбочен анализ и предложение за устойчиво развитие на микро ниво на примера на конкретна община.

Основните приноси на докторант Десилава Алексова се изразяват:

Първо, за първи път се събира такъв огромен масив от емпирична първична информация, въз основа на което авторът прави своите последащи разработки.

Второ, разработена е схема за микрорайониране, като така са обогатени съществуващите подходи и модели за райониране. Открояват се разработените 10 картографски схеми и обособяването на ядра, таксиономични единици и обособени зони като основа за развитие на специализирани видове туризъм..

Трето, направен е обстоен анализ на ресурсния потенциал на община Ботевград, като въз основа на проведени авторски проучвания (количествени и качествени) са изведени основните стратегически цели и приоритети за устойчиво развитие.

Не се приемат напълно изведените общо пет приноса в автореферата.

6. Критични бележки и препоръки

Основните бележки са свързани с някои технически неточности по отношение на цитираните източници към някои таблици и фигури (на пример табл. 9, стр. 55-56; фиг. 11 на стр. 71 и др.), както и някои правописни и стилистични пропуски.

Дисертационния труд би спечелил от един по-фокусиран подход и стесняване на изследователската рамка, тъй като мащаба и обема на претрвания материал на места излишно се отклоняват от основните цели, задачи и защитава теза.

Основната ми препоръка към дипломанта е да продължава и разширява изследователската си дейност, като публикува научните си резултати в издания и световни бази данни с цел по-голяма гласност на приносните моменти в дисертационния труд.

Посочените критични бележки **не намаляват значимостта** на дисертационния труд, като докторант Д. Алексова безспорно показва задълбочени познания за микрройониране, оценка на ресурсния потенциал и устойчивото развитие.

7. Въпроси по дисертационния труд.

Имам следните уточняващи въпроси към докторант Д. Алексова.

Посочете кои са основните фактори за степенуване по значимост на основните туристически зони в община Ботевград и могат ли са се развиват самостоятелно? Моля да се аргументирате.

В контекста на проведените от Вас проучвания, кои са ключовите за индикатори за устойчиво развитие на дестинацията на микро ниво?

8. Автореферат, справка за публикациите, свързани с дисертационния труд

Авторефератът е в обем от 45 (четиредесет и пет) страници и кореспондира напълно с основния труд. Представя в синтезиран вид изследваните проблеми, включва обща характеристика на дисертационния труд, кратко изложение, справка за приносите и публикации по темата.

По вид и брой представените публикации, съответстват на обявения в автореферата списък с публикации. Докторант Д. Алексова е представила общо седем самостоятелни публикации, пряко свързани с тематиката на дисертационния труд, от тях една е на английски, а останалите на български език. Всички публикации са в рамките на проведени международни конференции, отпечатани в издания с научно рецензиране на водещи български университети. Публикация под номер 7 не може да се приеме, тъй като е все още под печат.

Заключението ми е, че по обем представените публикации, отговарят на **количествените и качествените критерии и изискванията** необходими публикации при защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“.

9. Общо заключение

Предлаганата за рецензиране докторска дисертация обогатява в известна степен науката и преди всичко практиката по отношение на оценката и анализа на ресурсния потенциал за

устойчиво развитие на микро дестинационно ниво. Получените решения на поставените научни задачи имат изразено практико-приложна стойност за управлението на туристическа дестинация – община Ботевград. Увереността ми, че направените изводи и обобщения са лично дело на кандидата са причина да смятам, че **дисертацията отговаря** на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и условията и реда за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в МВБУ.

Гореизложеното ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да вземе положително решение ЗА присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Десислава Алексова по професионално направление 3.9 Туризъм.

06.03.2019 г.

Автор на становището:

Проф. д. ик. н. Соня Милева-Божанова